

ТЕМА 2. ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ЮРИСТА

Мета: сформувати в студентів комплексне розуміння сутності, складових, функцій та значення професійної культури юриста як невід'ємної умови ефективної юридичної діяльності та високого рівня правової свідомості.

План:

1. Поняття та види професійної культури юриста.
2. Поняття інформаційної культури юриста та її характеристика.
3. Політична культура юриста: поняття, структура, рівні, види
4. Правова культура юриста: поняття та зміст, види, структура.
5. Етична культура юриста: поняття та зміст, характеристика моральних принципів і норм, структура.
6. Загальна характеристика естетичної культури юриста.
7. Етикет як зовнішня форма вираження професійної культури юриста.

Перелік ключових термінів і понять: професійна культура юриста, інформаційна культура, політична культура, правова культура, етична культура, естетична культура, етикет юриста, судовий етикет, службовий етикет, моральні принципи, рівні політичної культури, структура правової культури.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке професійна культура юриста та які її основні структурні компоненти?
2. Яке співвідношення професійної культури юриста з правовою культурою суспільства?
3. Які моральні та етичні принципи лежать в основі професійної культури юриста?
4. Як впливає рівень професійної культури на ефективність роботи юриста?
5. Які особливості комунікативної культури у професійній діяльності юриста?

6. Які вимоги висуваються до зовнішнього вигляду та поведінки юриста?

7. Яким чином професійна культура юриста пов'язана з правосвідомістю?

8. Які риси характеру необхідні для формування високої професійної культури юриста?

9. Яке значення має дотримання професійної етики для підтримки авторитету юридичної професії?

10. Які шляхи підвищення рівня професійної культури юриста?

Тести для самоконтролю:

1. Професійна культура юриста – це:

а) система правових норм та процедур;

б) комплекс професійних знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій та особистих якостей юриста;

в) вміння оформлювати юридичні документи;

г) сукупність знань про законодавство.

2. До складових професійної культури юриста НЕ відносяться:

а) загальнокультурна підготовка;

б) професійна етика;

в) політичні вподобання;

г) правосвідомість.

3. Яка риса є найважливішою для формування професійної культури юриста?

а) комунікабельність;

б) сміливість;

в) чесність та об'єктивність;

г) технічна грамотність.

4. Деонтологія юриста – це вчення про:

а) правову поведінку громадян;

б) логіку юридичного мислення;

- в) професійний обов'язок та належну поведінку юриста;
- г) юридичну техніку.

5. Який компонент професійної культури відповідає за формування ораторських навичок юриста?

- а) психологічний компонент;
- б) комунікативний компонент;
- в) пізнавальний компонент;
- г) інформаційний компонент.

6. Що є основою формування правильної правосвідомості юриста?

- а) високий рівень заробітної плати;
- б) приналежність до еліти суспільства;
- в) глибоке розуміння правових цінностей та принципів;
- г) вузька спеціалізація.

7. Основна функція професійної культури юриста:

- а) забезпечення високого статусу в суспільстві;
- б) підвищення ефективності юридичної діяльності;
- в) розширення кола професійних контактів;
- г) спрощення юридичних процедур.

8. Яка особливість публічного образу юриста?

- а) він повинен бути пом'якшеним та неформальним;
- б) він повинен відповідати загальним модним тенденціям;
- в) професійний образ діє на юриста навіть у позаробочий час;
- г) публічний образ не має значення для юридичної діяльності.

9. Що означає принцип незалежності у професійній культурі юриста?

- а) відсутність підпорядкування керівництву;
- б) незалежність думок від норм законодавства;
- в) самостійність суджень та рішень у межах правового поля;
- г) повна відсутність контролю за діяльністю.

10. Який елемент є основоположним для формування професійної культури юриста?

- а) знання іноземних мов;
- б) вища юридична освіта;
- в) високий рівень правосвідомості;
- г) навички публічних виступів.

Практичні завдання:

1. Проаналізуйте конкретну етичну дилему, яка може виникнути в практиці юриста (наприклад, конфлікт інтересів), та запропонуйте шляхи її вирішення з точки зору професійної культури.

2. Розробіть індивідуальний «Кодекс професійної поведінки юриста», який включатиме основні принципи, якими ви будете керуватися у своїй майбутній професійній діяльності.

3. Проведіть порівняльний аналіз кодексів професійної етики юристів різних спеціалізацій (адвокати, судді, прокурори, нотаріуси) та визначте спільні та специфічні вимоги до представників цих професій.

4. Змодельуйте та продемонструйте правильні та неправильні моделі комунікації юриста з клієнтом/свідком/опонентом у різних професійних ситуаціях.

5. Проведіть мікродослідження серед практикуючих юристів щодо проблем сучасної професійної культури та шляхів її вдосконалення, узагальніть та проаналізуйте отримані результати.

Теми доповідей для презентації на практичному занятті:

- 1. Історичний розвиток уявлень про професійну культуру юриста.
- 2. Особливості професійної деформації представників юридичної професії та шляхи її попередження.
- 3. Комунікативна компетентність юриста: структура та способи розвитку.
- 4. Зарубіжний досвід формування професійної культури юристів: порівняльний аналіз.
- 5. Вплив цифровізації юридичної сфери на трансформацію професійної культури юриста.

6. Професійний імідж юриста: поняття, складові елементи та значення.
7. Етичні дилеми в юридичній практиці та методи їх вирішення.
8. Професійна культура юриста в умовах правового плюралізму та різноманіття правових культур.
9. Роль юридичної освіти у формуванні професійної культури майбутнього правника.
10. Професійна відповідальність юриста як елемент його професійної культури.

Ситуативні задачі:

1. Юрист Олег працює в престижній юридичній фірмі, яка захищає інтереси бізнесмена Ігоря Петренка у справі про розірвання контракту з іноземним партнером. Під час підготовки до суду Олег виявляє, що фінансові звіти, які надає клієнт, містять підроблені підписи та недостовірні дані. Керівник фірми, Марія Іванівна, каже: «Це не наша справа перевіряти оригінали. Наше завдання – виграти справу, інакше клієнт піде до конкурентів».

Чи порушує використання таких доказів етичну культуру юриста? Які норми? Які професійні ризики виникають для Олега, якщо він погодиться/відмовиться?

2. Адвокат Катерина готує позов про захист ділової репутації клієнта. Для підтвердження своїх аргументів вона використовує дані з анонімного блогу, де публікуються неперевірені скандали про компанію-відповідача. У суді виявляється, що інформація була сфальсифікована, і суддя виносить рішення на користь опонента, звинувативши Катерину в недостатній перевірці джерел.

Які критерії достовірності інформації має використовувати юрист? Як інформаційна культура пов'язана з професійною відповідальністю? Чи можна було уникнути програшу справи? Як саме?

3. Юрист Андрій працює в Міністерстві юстиції. Напередодні виборів його безпосередній керівник вимагає підготувати правовий висновок, який

виправдовує зміни у виборчому законодавстві на користь правлячої партії. Андрій вважає, що такі зміни суперечать Конституції, але відкрито відмовитися не може – йому погрожують звільненням.

Чи може юрист бути аполітичним у державній службі? Як політична культура юриста впливає на його незалежність? Чи є легальні способи захистити свою позицію (наприклад, звернення до етичної комісії)?

4. У кримінальній справі про шахрайство прокурор Олександр під час допиту свідка намагається його дискредитувати, висловлюючись на кшталт: «Ви вже тричі судимість мали, вам ніхто не повірить!». Захисник, юрист Наталія, бачить, що це тиск на свідка, але суддя ігнорує її зауваження.

Чи порушує така поведінка прокурора норми правової культури? Які саме? Які процесуальні засоби захисту може застосувати Наталія? Чи впливає така поведінка на авторитет правосуддя?

5. Молодий юрист Максим прийшов на зустріч із клієнтом – власником мережі елітних ресторанів. Він одягнений у джинси, кросівки та светр із написом. Клієнт, який очікував строгого костюма, відмовляється підписувати контракт, посилаючись на «несерйозний підхід». Керівник Максима дорікає йому: «Ти ж не на пляж, а до клієнта!».

Чи є зовнішній вигляд частиною професійної культури юриста? Як діловий етикет впливає на довіру клієнтів? Чи можна вважати цю ситуацію дискримінацією за зовнішністю?